

Οι αντιστάσεις μας να είναι περισσότερες

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗΣ:

Η αντίληψή μας για τη Δημοκρατία ακόμα δεν έχει εμπεδωθεί ουσιαστικά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην **Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου**
antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Μια ανάρτησή του στον προσωπικό του λογαριασμό προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις. Θα 'ήρπε οι αντιστάσεις μας να ήταν περισσότερες λέει ο δρ Παναγιώτης Σταυρινίδης, Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, και προσθέτει ότι η αντίληψή μας για τη Δημοκρατία ακόμα δεν έχει εμπεδωθεί ουσιαστικά. Αναφερόμενος στην ιστορική γνώση και παιδεία τονίζει πως από τη στιγμή που βρισκόμαστε σε μια περίοδο κατανόησης της ιστορίας ως μονοαφηγηματικής και απόλυτης, θα συνεχίσουμε να έχουμε έναν βαθμό δυσκολίας διαπαιδαγώγησης των παιδιών μας σε αξίες που έχουν να κάνουν με την ανοχή, τη συναίσθηση, τον αλτρουισμό, την αλληλεγγύη, την αποδοχή, την κατανόηση των εκδοχών της ιστορίας.

-Μεγάλη δημοσιότητα πήρε η ανάρτησή σας ότι θα κόψετε από τα μαθήματά του όποιον φοιτητή ή φοιτήτριά δηλώνει νοσταλγός του Χίτλερ.

-Δεν έχω να κάνω οποιοδήποτε σχόλιο γι' αυτό, ήταν αρκετά σαφής η άποψή μου και δεν επιθυμώ να δώσω συνέχεια πάνω στο θέμα.

-Λέτε «καμιά ανοχή στους νεοναζί», κι όμως κατάφεραν να μπουν σε Κοινοβούλια, Ευρωκοινοβούλιο, να διεκδικούν Προεδρίες και

Πρωθυπουργίες.

-Το φαινόμενο της ακροδεξιάς στην Ευρώπη και η άνοδος των νεοναζιστικών κινημάτων απασχολεί πάρα πολλούς διεθνώς και οι ερμηνείες είναι πολλές, πολιτικές, κοινωνικές, συχνά οικονομικές ιδιαίτερα σε περιόδους μιας βαθιάς οικονομικής κρίσης. Αρκετές χώρες, με περισσότερο βάθος Δημοκρατίας και ωριμότητας, έχουν ενεργοποιήσει αντανάκλαστικά μη ανοχής και πολιτικής νομιμοποίησης. Για παράδειγμα στην Ελλάδα όλα τα κόμματα αρνούνται να μπουν σε διάλογο μαζί με το νεοναζιστικό κίνημα, το ίδιο σε πολλές άλλες χώρες της Ευρώπης. Αν ξενίζει κάτι τέτοιο στην Κύπρο είναι ίσως γιατί η αντίληψή μας για τη Δημοκρατία ακόμα δεν έχει εμπεδωθεί ουσιαστικά.

-Δημοκρατία είναι να μπορεί να εκφράζεται ο καθένας.

-Ναι, αλλά έχει όρια η Δημοκρατία. Οι αντιλήψεις των νεοναζι αποτελούν κατάλυση της Δημοκρατίας. Από τη στιγμή που κανείς ξεπερνά αυτό το όριο παύει να είναι εντός του δημοκρατικού τόξου και κατ' επέκταση παύει να είναι συνομιλητής σου.

-Κι όταν έχουν δημοκρατικά εισέλθει στη Βουλή και Υπουργός επισκέπτεται τα γραφεία τους;

-Πολύς κόσμος έχει τοποθετηθεί και έχει καταδικάσει όχι τόσο την επίσκεψη του Υπουργού, που για μένα έχει κάποιους συμβολισμούς, αλλά περισσότερο στο ότι ένιωσε την ανάγκη να πει δημόσια ότι συμμερίζεται τις ίδιες αρχές και αξίες με ένα κόμμα του οποίου τα μέλη πολλές φορές έχουν παραδεχτεί ότι είναι παράτημα της Χρυσής Αυγής στην Κύπρο. Η Χρυσή Αυγή συχνά λέει ότι είναι η σπορά των ηττημένων του '45 και βουλευτές της δημόσια εκφράστηκαν ως υμνητές του Χίτλερ. Όταν γίνεται αυτό το άλμα δείχνει ότι η αντίληψή μας για τη Δημοκρατία δεν έχει ωριμάσει και είναι θλιβερό, διότι ζούμε τα αποτελέσματα μιας καταστροφής που

αφετηρία της ήταν οι περιέργες αντιλήψεις κάποιων για τη Δημοκρατία. Έπρεπε οι αντιστάσεις μας να ήταν περισσότερες.

-Το ερχόμενο Σάββατο είναι 21η Απριλίου, 51 χρόνια μετά το πραξικόπημα της Χούντας του 1967, τις πληγές ακόμα τις ζούμε εδώ στην Κύπρο.

-Βέβαια, εδώ ανοίγουμε το κεφάλαιο της ιστορικής γνώσης και παιδείας, της διδασκαλίας της ιστορίας, το αν έχει κυριαρχήσει μια μορφή ιστοριογραφίας στην εκπαίδευση που δεν επιτρέπει στα παιδιά να δουν την ιστορία με πραγματικό κριτικό πνεύμα. Αποκλείει γεγονότα ή τα παρουσιάζει επιφανειακά με αποτέλεσμα σήμερα να έχουμε παιδιά, τα οποία βρίσκουν καλές θέσεις που προέρχονται από τους υμνητές εκείνης της περιόδου. Έχω ακούσει παιδιά από επισκέψεις μου σε σχολεία να λένε διάφορες μαρτυρίες για την εποχή της Χούντας στην Ελλάδα που ιστορικά δεν στέκουν, αλλά έχουν καταφέρει να διοχετευθούν στα μυαλά πολλών νέων και μεγαλύτερων. Όσοι είναι υμνητές εκείνης της περιόδου είναι έξω από το δημοκρατικό τόξο.

-Κάποιο θεωρούν ότι είστε απόλυτος με αυτά που λέτε.

-Ως ψυχολόγος που εκπαιδεύει ψυχολόγους θέλω να θέσω μερικά ρητορικά ερωτήματα. Μπορεί κανείς να είναι ψυχολόγος θεωρώντας ότι υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες φυλές; Μπορεί να είναι ψυχολόγος θεωρώντας ότι η ομοφυλοφιλία είναι ασθένεια; Αν επισκεφτεί για βοήθεια αυτό τον ψυχολόγο ένα παιδί που δέχεται εκφοβισμό και είναι παιδί μεταναστών, τι θα του πει;

Μερικά θέματα σε ορισμένες επιστήμες δεν είναι ζήτημα απόψεων. Εξ ορισμού υπάρχει μια τομή που όταν δεν βρίσκεται εντός του επιστημονικού ηθικού και ακαδημαϊκού πλαισίου, δεν ανήκει στην κοινότητα αυτή. Όταν οι απόψεις ακυρώνουν τις αλήθειες μιας επιστήμης, τότε δεν

“Όσοι είναι υμνητές της περιόδου της Χούντας είναι έξω από το δημοκρατικό τόξο

ανήκει σε αυτή την επιστήμη. Λόγω βασικά της απουσίας γνώσης.

-Είστε μέλος της Δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής για την Εκπαίδευση έγινε κάποια τομή στα τρία χρόνια λειτουργίας της;

-Όχι. Θα έπρεπε να είναι πιο τολμηρή, θα έπρεπε να επιδιώξει δομικές αλλαγές στα ζητήματα ιστορίας, διαχωρισμού της παιδείας από την εκκλησία, αλλαγή των θρησκευτικών μαθημάτων σε μαθήματα θρησκευολογικής ιστορίας, ζητήματα που αφορούν ακόμα και στην ίδρυση δικονομικών σχολείων, συνεργασίες μεταξύ Πανεπιστημίων, όμως όλα αυτά δεν είναι μέσα στους όρους εντολής της.

-Υπάρχει μια μονόπλευρη αφήγηση στην παιδεία και από τις δυο κοινότητες;

-Σαφώς. Κατά καιρούς στην άλλη κοινότητα έγιναν κάποια τολμηρά βήματα αλλά και αυτοί εμφανίζουν παλινδρομήσεις. Γενικά θα έλεγα ότι η εκπαιδευτική κοινότητα των Τουρκοκυπρίων πιθανόν να είναι πιο ανοικτή σε δομικές αλλαγές από ό,τι είναι η δική μας κοινότητα.

-Πώς καλλιεργείται η κουλτούρα ειρήνης;

-Υπάρχει ολόκληρο πεδίο το οποίο ονομάζεται εκπαίδευση της ειρήνης διαμέσου επιστημονικά διαρθρωμένων προγραμμάτων. Με τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών σε αξίες που έχουν να κάνουν με την ανοχή, τη συναίσθηση, τον αλτρουισμό, την

αλληλεγγύη, την αποδοχή, την κατανόηση των εκδοχών της ιστορίας. Από τη στιγμή που βρισκόμαστε σε μια περίοδο κατανόησης της ιστορίας ως μονοαφηγηματικής και απόλυτης, θα συνεχίσουμε να έχουμε έναν βαθμό δυσκολίας διαπαιδαγώγησης των παιδιών προς την κατεύθυνση των αξιών που ανέφερα προηγουμένως.

-Τότε πώς κτίζεις μια συνύπαρξη σε ένα ομόσπονδο κράτος;

-Έχουμε αργήσει πολύ. Πολύ φοβούμαι ακόμα και οι ηγεσίες να βρουν το θάρρος και την κοινή συνισταμένη για να καταλήξουν σε μια ομοσπονδιακή λύση, υπάρχει αρκετό δηλητήριο μέσα στις κοινότητες που θα χρειαστεί το θάρρος και η πρωτοβουλία ίσως των ολίγων για να καθοδηγήσουν σωστά τις κοινότητες προς την ειρηνική συνύπαρξη. Συνεπώς αυτό που ονομάζουμε ομοσπονδιακή κουλτούρα και ειρηνική συνύπαρξη είναι κάτι το οποίο έπρεπε να υπάρχει ως πολιτική βούληση εδώ και καιρό και κατ' επέκταση ως μορφή διαπαιδαγώγησης μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα εδώ και πάρα πολύ χρόνο. Από τη στιγμή που απουσιάζουν αυτά, οι δυο κοινότητες θα χρειαστούν μεγάλο θάρρος για να δουλέψουν μαζί μετά από μια ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού.

-Έχουν αυτό το θάρρος;

-Μια διεθνής μελέτη που διενεργήσαμε λίγα χρόνια πριν είχε ως θεματική τη ψυχολογία του εχθρού. Είχαμε κάνει το αφελές ερώτημα, από ποια ηλικία ο άνθρωπος αρχίζει να έχει κατανόηση ότι κάποιος άλλος είναι εχθρός του και πώς τον αναπαριστά. Η έρευνα έγινε στην Ολλανδία, στα Βαλκάνια, στη Μέση Ανατολή, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Τα ευρήματα ήταν συγκλονιστικά. Για παράδειγμα στον τόπο μας ένα παιδί μέχρι να πάει στο νηπιαγωγείο δεν νιώθει το συναίσθημα του εχθρού. Από τα πρώτα σχολικά χρόνια βλέπουμε πολύ έντονες αναπαραστάσεις. Τα παιδιά να ζωγραφίζουν έναν

Θέλουν εκπαίδευση σύστημα και οικογένεια

-Η πρόληψη σε έναν που ασκεί σεξουαλική βία ποια είναι;

-Θα έπρεπε να μιλάμε για ώρες. Υπάρχουν ζητήματα που έχουν να κάνουν με διαστρεβλωμένη και ακραία μορφή εσωτερικεύσης του λεγόμενου masculinity, της αρρενωπότητας. Τέτοια πράγματα διαπραγματεύεται η διδακτορική μιας φοιτήτριάς μου που βρίσκει τη διασύνδεση ανάμεσα σε αυτή την κακή μορφή αρρενωπότητας και την τρανσφοβία του ανθρώπου να προβεί σε τέτοιες ενέργειες.

-Ο εκφοβισμός;

-Συναντάται και στα δυο φύλα, η αιτιολογία είναι συχνά συστηματική, δηλαδή συνδυασμός γνωρισμάτων ψυχοπαθολογίας του ατόμου με περιβαλλοντικά γνωρίσματα όπως είναι το τι συμβαίνει μέσα στο σπίτι ή το σχολείο ή στις σχέσεις του παιδιού και ακόμα περισσότερο του κοινωνικού πλαισίου. Εκεί εξετάζουμε την ψυχοπαθολογία ως μηχανισμό ώθησης εκφοβιστικών ενεργειών, αλλά τις συνδυάζουμε με αιτιολογία, η οποία έχει να κάνει με το τι συμβαίνει μέσα στην οικογένεια, στο ίδιο το παιδί και στο σχολικό του περιβάλλον. Συμπληρώνουμε 12 χρόνια έρευνας.

-Καταφέρατε να γίνει κάποια πρόληψη;

-Η πρωτοβουλία ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας, το οποίο έκανε κάποιες κινήσεις. Το 2015 εκδόθηκε η πρώτη εγκύκλιος για τον σχολικό εκφοβισμό, της οποίας υπέγραψα το επιστημονικό της μέρος, όπου γινόταν για πρώτη φορά η παραδοχή ότι έχουμε στα σχολεία αυτό το πρόβλημα. Έγιναν κατά καιρούς προληπτικά και παρεμβατικά προγράμματα. Έχει συσταθεί το παρατηρητήριο για τη βία τα τελευταία χρόνια, η ομάδα άμεσης παρέμβασης. Έγιναν βήματα. Αν θα μπορούσαμε να εραρμόσουμε κάποια στιγμή ένα καθολικό πρόγραμμα πρόληψης για όλα τα παιδιά σε όλα τα σχολεία, θα ήταν καλό. Πρέπει να γίνει με πάρα πολλή προσοχή. Ο γνωστός καθηγητής μου Φάριγκτον από το Κέιμπριτζ είχε πει ότι αυτά τα ζητήματα λύνονται με πρόληψη από την προσχολική ηλικία. Θέλει εκπαίδευση το όλο σύστημα αλλά και η οικογένεια.

-Από την οικογένεια ξεκινά το bullying;

-Από παντού, συχνά είναι ένα κακό κοκτέιλ παραγόντων. Πρόσφατα δημοσιεύσαμε μια ελληνοκυπριακή μελέτη για τη γονική απόρριψη. Είδαμε ότι παιδιά που άρχισαν να εμπλέκονται σε τέτοια περιστατικά, και οι γονείς τους γίνονται ενήμεροι, μπορεί αντανάκλαστικά να ενεργοποιήσουν μη προσαρμοστικές συμπεριφορές και να αρχίσουν να εμφανίζουν το φαινόμενο της γονικής απόρριψης. Αυτό δεν ωφελεί, διότι το παιδί εσωτερικεύει ματαιώση από την απόρριψη του γονιού, την οποία θα διοχετεύσει με άσχημο τρόπο στο σχολείο.

άνθρωπο τουρκικής καταγωγής, ο οποίος κρατά όπλο και επιχειρεί να τα σκοτώσει. Αναπαριστούν πολύ γλαφυρά τον θάνατο από πόλεμο, ενώ παιδιά που ζουν σε χώρες όπου έχουν αφήσει πίσω τους τις πληγές των συγκρούσεων και των διχασμών, έχουν πιο ήπιες αναπαραστάσεις του εχθρού.

-Επειδή τους μαθαίνουν την ιστορία;

-Εξαρτάται πώς θέλεις να αναπαραστήσεις και να μεταφέρεις το ιστορικό γεγονός στα παιδιά. Αν επιλέξεις να το αναπαραστήσουν θεατρικά θεωρώντας ότι βοηθά στον ψυχισμό των παιδιών, μπορώ να σας πω ότι επιστημονικά δεν στέκει. Παιδιά που εκτίθενται σε βίαιες αναπαραστάσεις έχει αποδειχθεί ότι δεν είναι ωφέλιμο για την πνευματική τους ανάπτυξη, μάλλον το αντίθετο.

-Τα αποτελέσματα της έρευνας τι έγιναν;

-Είναι δημοσιευμένα, δόθηκαν συνεντεύξεις πάνω σε αυτά και η πολιτεία είναι ενήμερη. Το ζήτημα είναι αν επιθυμεί να μας χρησιμοποιήσει και προς ποια κατεύθυνση. Ως ακαδημαϊκοί νιώθουμε ότι έχουμε μια καλή σχέση με τους θεσμούς, αλλά είναι άλλο ζήτημα αν αυτή η δημιουργική σχέση μετασχηματίζεται σε πρωτοβουλίες που ενδεχομένως να ταρκαουνήσουν την υφιστάμενη άποψη σε κάποια ζητήματα.

-Τι έρευνες κάνετε αυτό τον καιρό;

-Η δική μου ερευνητική ομάδα εστιάζει την προσοχή της εδώ και αρκετά χρόνια στην ανίχνευση των μηχανισμών του εκφοβισμού, του γνωστού bullying.

-Κατανοώντας τον τρόπο που λειτουργεί ο δράστης μπορείς να αντιμετωπίσεις το πρόβλημα;

-Μπορείς να κάνεις κάτι καλύτερο, να δουλέψεις σε ζητήματα πρόληψης. Οτιδήποτε παίρνει ακραία μορφή συζήτησης συχνά διαστρεβλώνει και το ουσιαστικό. Είμαστε ευάλωτοι ως άνθρωποι, θέλουμε να έχουμε δίκαιο, δύσκολο λέμε «έκανα λάθος». Χρειάζεται μια μορφή αυτογνωσίας.